

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209, el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Į 2022-10-17

kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

kanceliarijai,

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

DĖL ŠALIES PENSIJŲ SISTEMOS VERTINIMO

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – ministerija) įvertino 2022 m. spalio 17 d. Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto sprendimą Nr. 141-S-7 ir pagal kompetenciją teikia informaciją dėl pateiktų rekomendacijų.

Dėl sprendimo 1.1 papunkčio rekomendacijos. Reikšmingas pokytis, siekiant didinti nuo įmokų priklausančią socialinio draudimo pensijos dalį, įvyko 2022 m. sausio 1 d. įsigaliojus spartesniam pensijos apskaitos vieneto indeksavimo mechanizmui (nustatytas papildomas individualiosios pensijos dalies indeksavimas). Individualioji socialinio draudimo pensijos dalis papildomai indeksuojama tada, kai Lietuvos statistikos departamento vėliausiai paskelbtas 65 metus sukakusių ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis yra didesnis negu 25 proc. ir (arba) indeksavimo metais prognozuojamos vidutinės senatvės pensijos santykis su tais metais prognozuojamu vidutiniu *neto* darbo užmokesčiu yra mažesnis nei 50 proc. Tokiu atveju individualioji pensijos dalis indeksuojama papildomai, prie įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuoto indeksavimo koeficiento pridodant papildomą indeksą. 2022 m. patvirtintas papildomas individualiosios socialinio draudimo pensijos dalies indeksavimo koeficientas buvo 1,0424, nuo 2022 m. birželio 1 d. pensijos indeksuotos papildomu pensijų indeksavimo koeficientu – 1,05, o 2023 m. patvirtintas papildomas individualiosios socialinio draudimo pensijos dalies indeksavimo koeficientas yra 1,0580.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2002 m. bazinės pensijos dydis buvo didinamas sparčiau nei tuo metu galiojęs einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydis, lemiantis nuo mokėtų įmokų priklausančios socialinio draudimo pensijos dalies didėjimą: 2002–2008 metais bazinė socialinio draudimo pensija didėjo vidutiniškai 6,3 procentinio punkto, o 2007–2008 m. – vidutiniškai net 12,4 procentinio punkto sparčiau nei einamųjų metų draudžiamosios pajamos. Pagrindinė socialinio draudimo pensijos dalis (dabartinės bendrosios pensijos dalies atitikmuo) dėl tuo metu priimtų Valstybinio socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimų didėjo dar sparčiau nei bazinė pensija: nuo 2008 m. turintiems būtinąjį stažą pagrindinė pensijos dalis buvo 110 proc. bazinės pensijos, o 2010–2011 m., siekiant apsaugoti mažesnių pensijų gavėjus, visos socialinio draudimo pensijos buvo laikinai perskaičiuotos ir pagrindinė pensijos dalis padidinta iki 120 proc. bazinės pensijos dydžio. 2008 m. pagrindinė pensijos dalis didėjo 39,7 proc., 2009 m. – 7,8 proc., o 2010 m. – 9,1 proc., nors einamųjų metų draudžiamosios pajamos jau buvo mažinamos. Be to, 2007 m. priimtas Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimas, pagal kurį įgijusiems daugiau nei 30 metų stažo asmenims buvo pradėtas mokėti priedas už stažo metus, o tai dar labiau padidino nuo mokėtų įmokų dydžio menkai priklausančios socialinio draudimo pensijos dalies dydį. Kadangi nuo įmokų menkai priklausanti socialinio draudimo pensijos dalis buvo didinama

sparčiau nei nuo sumokėtų įmokų priklausanti²socialinio draudimo pensijos dalis, buvo iškreiptos ankstesnės socialinio draudimo senatvės pensijos dalių proporcijos.

Visi šie pensijų sistemos pokyčiai lėmė gana didelį persikirstymą, dėl kurio mažiau uždirbę asmenys, sulaukę socialinio draudimo senatvės pensijos, galėjo tikėtis gauti apie 70–80 proc. buvusių pajamų, o daugiau uždirbę asmenys – vos 20–30 proc. buvusių pajamų. Tokią socialinio draudimo pensijų politiką iš dalies lėmė ir tai, kad, Lietuvai atkūrus nepriklausomybę ir pereinant prie rinkos ekonomikos, nemažai žmonių liko be darbo, darbo užmokesčiai taip pat nebuvo itin dideli. Todėl socialinio draudimo pensijų sistema pirmiausia ir reagavo į skurdo mažinimą. Nuo 1995 metų, kai įsigaliojo tuometis Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas, praėjus 28 metams, vis dažniau keliamas klausimas, ar socialinio draudimo pensijų sistema neturėtų būti dosnesnė daugiau įmokų sumokėjusiems asmenims. Būtent dėl šios priežasties Vyriausybė pasiūlė, o Seimas pritarė, kad turi būti papildomai didinama būtent individualioji socialinio draudimo pensijos dalis. Tikimės, kad priimtas Socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimas, numatantis papildomą individualiosios socialinio draudimo pensijos dalies didinimą, galios ir bus pasiekta, kad socialinio draudimo pensijos dydis geriau atspindės asmens sumokėtas pensijų socialinio draudimo įmokas.

Ministerijos nuomone, didinti individualiąją dalį itin svarbu siekiant, kad asmenys būtų labiau motyvuoti ilgiau dirbti ir mokėti didesnes pensijų draudimo įmokas. Įgyvendinant 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 932 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programa), numatyta didinti vidutinį senatvės pensijos individualiosios dalies svorį, siekiant, kad 2030 m. reikšmė būtų ne mažesnė nei 50 proc.

Dėl sprendimo 1.2 papunkčio rekomendacijos. Siekiant užtikrinti, kad pajamų sistema, kurios dalis yra ir šalpos išmokų sistema, būtų nuosekliai tobulinama, įgyvendinant Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programą, šiuo metu atliekama Minimalių pajamų studija, kurios tikslas – įvertinti ir šalpos išmokų sistemą. Minimalių pajamų studiją planuojama baigti iki 2022 metų pabaigos, o 2023 metais, remiantis mokslininkų pateiktomis rekomendacijomis dėl minimalių pajamų sistemos pertvarkos ir atliktu siūlomų reformų poveikio vertinimu, bus rengiami siūlymai, kaip pertvarkyti šalpos išmokų sistemą. Tačiau vienas esminių klausimų, kuris Lietuvoje nuolat keliamas, yra visų paramos, įskaitant ir šalpos pensijas, sistemos generuojamų išmokų koreliacija su paskatomis dirbti. Bet kokie siūlymai didinti šalpos pensijas neatsiejami nuo poreikio įvertinti, kaip jie koreliuoja su socialinio draudimo pensijų sistema, siekiant išvengti visiškai nedirbusių ir dirbusių tam tikrą laiką asmenų socialinių garantijų suvienodinimo.

Dėl sprendimo 1.3 papunkčio rekomendacijos. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – LRV programos nuostatų įgyvendinimo planas), 3.3.9 papunktyje nurodytas veiksmas „*sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybines pensijas, rentas, kompensacines išmokas*“, kurį įgyvendinus iki 2023 m. II ketvirčio bus pateikti sisteminiai siūlymai dėl valstybinių pensijų ir kitų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos tobulinimo. Šiais metais ministerija ne kartą aptarė savo siūlymus dėl pareigūnų ir karių, kaip didžiausios su tam tikra profesija susijusios pensijų gavėjų grupės, valstybinių pensijų pokyčių su Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, diskutuota ir su Lietuvos Respublikos Prezidento patarėjais. Paraleliai vertinamas ir kitų pensinio pobūdžio išmokų iš valstybės biudžeto (sportininkų rentų, nukentėjusių asmenų ir kt.) reglamentavimas, rengiami pasiūlymai dėl šio reglamentavimo tobulinimo.

Dėl sprendimo 1.4 ir 1.5 papunkčių rekomendacijų. Informuojame, kad LRV programos nuostatų įgyvendinimo plane patvirtinta priemonė „3.3.11. *Vykdyti informacinę kampaniją apie*

papildomų pensinių garantijų svarbą ir³galimybę darbdaviams prisidėti prie darbuotojų pensinio aprūpinimo ir peržiūrėti motyvacinių paskatų priemones darbdaviams, mokantiems papildomas pensijų įmokas už darbuotojus“. Šia komunikacine priemone ministerija vykdo ir toliau vykdys informacinę sklaidą, susijusią su papildomų pensinių garantijų svarba, kaupimo nauda, galimybe prie pensijų kaupimo papildomai prisidėti darbdaviams ir pan. Numatytos šios viešinimo veiklos: pranešimai spaudai; įrašai, tinklalaidė socialiniuose tinkluose; reportažai televizijoje ir radijuje ir pan.

Papildomai informuojame, kad Lietuvos Respublikos finansų ministerija, vykdydama LRV programos nuostatų įgyvendinimo plano priemonę „10.4.6. Atnaujinti ir patvirtinti Visuomenės finansinio švietimo planą“, yra sudariusi tarpinstitucinę darbo grupę, siekiančią sudaryti naują Visuomenės finansinio švietimo planą. Ministerija taip pat dalyvauja šioje darbo grupėje, kurios vienas iš akcentų yra visuomenės švietimo klausimai pensijų klausimais. Tikimės, kad Visuomenės finansinio švietimo planas bus patvirtintas artimiausiu metu ir institucijos imsis veiksmų visuomenės finansiniam raštingumui didinti. Finansiniam raštingumui nedidėjant, būtų sunku tikėtis, kad visuomenė apskritai pradės teigiamai vertinti bet kokius investavimo, taip pat ir pensijų kaupimo produktus. O be teigiamo visuomenės vertinimo toks produktas kaip papildomas pensijų kaupimas visuomet bus vertinamas kaip valstybės prievarta. Deja, tenka pripažinti, kad prie neigiamo visuomenės požiūrio į papildomą kaupimą prisideda ir žiniasklaida, ir netgi politikai, menkindami papildomo pensijų kaupimo naudą, gąsdindami gyventojus, kad pensijų kaupimo bendrovės veikia už nieką neatsakydamos ir pan. Tokiame neigiamame informaciniame lauke, esant gana sudėtingai ekonominei situacijai ir neapibrėžtumui finansų rinkose, būtų sunku tikėtis, kad darbdaviai norėtų prisiimti papildomus finansinius išsipareigojimus savo darbuotojų naudai ir šiems išsipareigojimams vykdyti rinktąsi kaupiamuosius produktus.

Lietuvos banko duomenimis, 2020 m. prie II pakopos asmenų pensijų kaupimo darbdaviai prisidėjo 36,236 tūkst. eurų, 2021 m. – 39,920 tūkst. eurų suma. 2020 m. prie III pakopos asmenų pensijų kaupimo ir darbdaviai, ir tretieji asmenys prisidėjo 19,326 mln. eurų, 2021 m. – 24,312 mln. eurų suma. Taigi darbdavių į pensijų fondus už darbuotojus pervedamų lėšų lygis išlieka panašus, pastebimas tik nežymus augimas. Ar augimas išliks ir šiais metais, sunku pasakyti, tačiau nebūtų nieko keista, jei sudėtingoje ekonominėje situacijoje darbdavių prioritetas būtų kitas nei ne papildomas pensijų kaupimas.

Apibendrinami norime pasidžiaugti, kad esminės Valstybės kontrolės įžvalgos sutampa tiek su atliekamais, tiek su planuojamais atlikti Vyriausybės darbais. Tikimės, kad priimti sprendimai galios, o visas kylančias problemas ir klausimus konstruktyviai spręsimė kartu su Seimu.

Dėl kitų Jūsų pateiktų rekomendacijų aktualią informaciją pateiks Finansų ministerija.

Ministrė

Monika Navickienė

Silvija Araminė, tel. 8659 24 774, el. p. silvija.aramine@socmin.lt

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 188603515, A. Vivulskio g. 11, 03610 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ŠALIES PENSIJŲ SISTEMOS VERTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2022-12-13 Nr. (24.1E-56) SD-4925
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Suderinimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Svajūnė Gaidamavičienė, vyresnioji patarėja, Pensijų grupė
Sertifikatas išduotas	svajūnė gaidamavičienė LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-12-13 08:50:56 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Certifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2020-09-03 18:03:37 – 2025-09-02 23:59:59
Parašo paskirtis	Suderinimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Martynas Šiurkus, Viceministras, Vadovybė
Sertifikatas išduotas	MARTYNAS ŠIURKUS, mobile signature, Teledema LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-12-13 14:56:17 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT
Sertifikato galiojimo laikas	2020-03-18 15:13:36 – 2023-03-18 15:13:36
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Monika Navickienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministrė
Sertifikatas išduotas	MONIKA NAVICKIENĖ, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-12-13 15:40:27 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2022-12-13 15:40:33 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2021-02-12 08:02:37 – 2024-02-12 08:02:37
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avily, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, į.k.188603515 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-09-21 15:17:32 iki 2025-09-20 15:17:32
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avily, versija 3.5.59
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2022-12-13 16:58:28)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2022-12-13 16:58:28 Dokumentų valdymo sistema Avily